

It is proved that legal education of student youth is a process of dynamic change of legal worldview of a young person as a subject of future professional activity, which takes place in the conditions of discovering real possibilities of personality, which allows him to feel as a subject of educational and, in the long run – own professional activity that is necessary for the free creative development of his/her personality on the basis of respect for human rights and freedoms in society.

To clarify the degree of legal education of students in higher educational institutions and understand the impact of this process on the development of the subjectivity of future professionals in non-discriminatory approach in education, we conducted a special survey, the results of which showed the average and low level of legal knowledge of students, occurrence of misconceptions and stereotypes about the rights and responsibilities of recipients and providers of educational services, which significantly complicates their further integration into the professional environment of basic secondary educational institutions, creates misunderstandings in professional relations, hinders the development and career building.

Key words: *subjectivity, students, legal education, higher educational institution, non-discriminatory approach in education.*

УДК 37.01

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.74.23>

Петровська О. В., Старенький Р. М.

ІНТЕГРАЦІЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ОТГ І МЕРЕЖЕВОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТНИХ ОСВІТНІХ ТРАЄКТОРІЙ

Чільною проблемою освіти сьогодення є пошук нових шляхів отримання знань, трансформація принципів подання навчального матеріалу, оновлення методологічної бази освіти. Стрімке збільшення обсягу інформації, технологічний розвиток суспільства, неперервна потреба в оновленні структури і змісту мисленнєвих процесів людства є вирішальними факторами у вихованні людини з високим рівнем адаптації. Важко недооцінити вплив ефективної системи навчання і виховання на розвиток держави, саме тому перед усіма країнами світу стоїть проблема пошуку сучасної освітньої парадигми. У статті змістовно проаналізовано кроки української системи освіти у напрямку осучаснення навчання дітей шкільного віку та запропоновано варіант інтеграції освітнього процесу загальноосвітнього навчального закладу в соціальне, культурне й адміністративне життя громади шляхом реалізації проєктних освітніх траєкторій. Не останню роль у модернізації та формуванні ціннісного аспекту розуміння культурних глобалізаційних тенденцій відіграє побудова комунікації різних рівнів між учасниками освітнього процесу. Обґрунтовано ефективність налагодження комунікативних зв'язків між учнями різних країн незалежно від статі, віку та культурно-соціальних умов життя.

На підставі аналізу нормативної документації, літературних джерел і наукових статей із педагогіки, а також керуючись результатами власного управлінського й педагогічного досвіду обґрунтовано важливість створення навчальних комплексів шляхом впровадження мережевої форми навчання в умовах новостворених окремих територіальних громад для уможливлення побудови персональних освітніх траєкторій із метою забезпечення всебічного розвитку дітей шкільного віку. Результатом практичної апробації наукового припущення є значний прогрес у формуванні у школярів сучасних комунікативної, цифрової, мовної, соціальної та суспільної компетенцій.

Ключові слова: *окрема територіальна громада, мережева форма навчання, навчальний комплекс, персональні освітні траєкторії, соціалізація, проєктна діяльність, персоналізація навчання.*

Перед освітніми середовищами багатьох країн на даному етапі розвитку суспільства постає проблема вироблення стратегій навчання нових поколінь. Успішність сучасної людини значною мірою визначається умінням організувати, спланувати своє життя. Адаптивність дітей до нових соціальних ролей дорослого життя суттєво залежить від продуктивності школи на етапі формування особистості, навчання визначати мету, перспективи, здатності складати план дій, уміння знайти та залучити необхідні ресурси для реалізації поставленої задачі.

Мета статті – забезпечити створення умов для реалізації впровадження мережевої форми навчання та реалізації персональних освітніх траєкторій учнів ЗЗСО.

Завдання: теоретичне обґрунтування потреби модернізації навчання під час децентралізації в умовах реформування ЗЗСО; аналіз понятійно-категоріального апарату створення навчальних комплексів; структурно-організаційний і структурно-функціональний аналіз освітніх середовищ ЗЗСО; теоретичне обґрунтування розроблення методики створення навчальних комплексів на рівнях управління адміністративними, освітніми, культурно-спортивними, соціальними процесами.

Предмет: мережева форма навчання, освітній процес, проєктні освітні траєкторії.

Об'єкт: процес організації надання освітніх послуг із використанням мережевої форми навчання для дітей шкільного віку.

Суб'єкти: заклади різних форм організації, категорії працівників, що здійснюють організацію, учні, вчителі різних категорій.

Одним із важливих принципів Нової української школи є дитиноцентризм й орієнтація на потреби кожного окремого учня. Безперервна трансформація суспільства, технічний і науковий прогрес створюють сво-

ерідні перешкоди для осучаснення навчальних закладів. Перебудова й оновлення змісту, форм і методів організації навчально-виховного процесу на засадах дитиноцентризму є однією з умов стабільного розвитку та нового якісного прориву в національній системі освіти.

Ідеї дитиноцентризму є основою багатьох педагогічних систем і наукових теорій різних часів. Фундаментальне теоретичне осмислення дитиноцентризму здійснили Г. Ващенко, Д. Дьобі, А. Дістервег, Я. Коменський, В. Кремень, Я. Корчак, А. Макаренко, К. Роджерс, В. Сухомлинський, К. Ушинський та інші вчені. У сучасній вітчизняній педагогіці ідеї дитиноцентризму знаходять своє відображення в працях І. Беха, О. Вишневецького, І. Зязюна, В. Лозової, М. Левківського, О. Сухомлинської та інших дослідників. Інтереси дитини стають цінностями освіти й основою організації всіх освітніх процесів; виховання та навчання дитини мають проходити без примусу й натиску (1). Водночас із тим, що ідеї дитиноцентризму не є принципово новими, сучасне покоління потребує створення системи навчально-виховних підходів і принципів, правил, які допоможуть зорієнтувати всіх учасників навчально-виховного процесу.

Для забезпечення максимального ефективного розвитку дитини Законом “Про освіту” регламентується впровадження в закладах загальної середньої освіти індивідуальних освітніх траєкторій. Індивідуальна освітня траєкторія – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб’єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їхньої складності, методів і засобів навчання (2).

12 березня 2003 року Постановою Кабінету Міністрів України № 306 було затверджено положення про навчально-виховний комплекс “дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад”, “загальноосвітній навчальний заклад – дошкільний навчальний заклад”, згідно з яким основними завданнями навчально-виховного комплексу є такі:

- створення умов для різнобічного розвитку дитини дошкільного віку, учня, формування гармонійної особистості, збереження та зміцнення її фізичного і психічного здоров’я;
- формування основних норм загальнолюдської моралі;
- створення умов для здобуття дітьми дошкільного віку, учнями безперервної дошкільної та загальної середньої освіти в обсязі державних стандартів дошкільної та загальної середньої освіти, розвитку їхніх творчих здібностей і нахилів (3).

В умовах сьогодення, як правило, Міністерство освіти пропонує створення опорних шкіл і навчально-виховних комплексів із метою розв’язання проблем наявності малокомплектних шкіл. Потрібно зауважити, що цей підхід лише частково розв’язує питання покращення рівня знань здобувачів освіти і практично не здійснює персоналізації навчання, оскільки не є спрямованим на диференціацію інтересів учнів. Зі свого боку Положенням про інституційну форму здобуття загальної середньої освіти затверджено мережеву форму навчання. Мережева форма здобуття освіти є способом організації навчання здобувачів освіти, завдяки якому оволодіння освітньою програмою відбувається за участю різних суб’єктів освітньої діяльності, що взаємодіють між собою на договірних засадах. Метою організації мережевої взаємодії між суб’єктами освітньої діяльності є залучення та використання додаткових ресурсів (кадрових, матеріально-технічних, навчально-методичних, інформаційних та інших), необхідних для забезпечення якості освіти, зокрема:

- забезпечення всебічного розвитку здобувачів освіти, задоволення їхніх освітніх потреб;
- створення умов для оволодіння освітньою програмою здобувачами освіти;
- забезпечення поглибленого вивчення окремих навчальних предметів, впровадження профільного навчання;
- розширення доступу здобувачів освіти і педагогічних працівників до сучасних технологій і засобів навчання;
- раціональне та ефективне використання ресурсів учасників мережевої взаємодії (4).

Учасники мережевої взаємодії мають право на самостійне визначення освітніх програм, її компонентів, ресурсів, які використовуються суб’єктами освітньої діяльності для забезпечення здобуття освіти; джерел фінансування; порядку взаємодії учасників освітнього процесу.

Ефективність мережевої співпраці було підтверджено в межах експериментального об’єднання під час здійснення позаурочної проєктної діяльності учасників навчально-виховного процесу Новопетрівської ЗОШ І-ІІ ступенів № 3 з Новопетрівським соціальним центром у справах дітей сім’ї та молоді, Благодійним фондом “Партнерство кожній дитині”, Корпусом Миру, ГО “Навчай для України”. Суть об’єднання полягала у розробленні учасниками мережевої співпраці спільних навчальних проєктів, спрямованих на розвиток компетентностей передбачених стандартом Нової української школи, базуючись на принципах персоналізації навчання з урахуванням потреб наступних поколінь у SMART-форматі. Основними вимогами для здійснення проєктної діяльності було зазначено такі: дотримання наскрізних змістових ліній навчальних програм; підвищення рівня соціалізації школярів; глобалізацію навчально-виховного процесу; гендерну рівність; запобігання булінгу; предметну інтеграцію. Результатом дворічної співпраці стало залучення більшої частини учнів середньої ланки до участі в позаурочній проєктній діяльності районного, обласного, всеукраїнського і міжнародного рівнів. Було започатковано участь у міжнародному STEM-проєкті Level Up Village, спрямованому на налагодження комунікації учнів з однолітками у Сполучених Штатах Америки.

За результатами проєкту було створено телевізійну передачу, учасниками якої стали діти, вчителі, партнерські організації, що долучилися до реалізації проєкту. Команду учениць у складі п'яти осіб, що брали участь у найбільшому міжнародному технологічному конкурсі для дівчат *Technovation challenge*, було відібрано міжнародним суддівством до участі у півфіналі, де було відзначено важливість виконаної ними роботи. Було створено молодіжний парламент і започатковано активний лідерський рух. У межах професійної орієнтації та з метою розвитку громадянської компетентності активною молоддю і вчителями було пройдено лідерське навчання, започатковано низку проєктів, спрямованих на облаштування шкільного простору, пришкольній території. Про ефективність спільної праці свідчать скейт-парк і Паркова алея на території навчального закладу. Змістовна робота в галузі сталого розвитку дала можливість учасникам освітнього процесу сприяти облаштуванню внутрішнього простору школи, заробляючи гроші на сортуванні вторинної сировини. Шкільна родина приєдналась до руху *Zero Waste School*, стала активним користувачем додатку “Кліматичні краплі”, є організатором і учасником толок Вишгородського району. Працюючи над розвитком мовної компетентності, соціальною активністю, розвиваючи громадянську компетентність, група дітей і вчителів систематично приєднується до заходів “Модель ООН” і “Громадський діалог”, спрямованих на мотивацію громадян до активної участі у розв’язанні глобальних проблем Світової спільноти.

Цю співпрацю значно ускладнювала відсутність можливості запровадити реалізацію спільних інтегрованих проєктів під час освітнього процесу, що значно збільшувало навантаження педагогів і учнів. Розв’язати це питання допомагає процес децентралізації влади, що було розпочато у квітні 2014 року з метою реформування місцевого самоврядування і територіальної реструктуризації влади в Україні (5). Процес децентралізації має завершитись протягом 2020 року остаточним затвердженням мережі окремих територіальних громад. При цьому одним із головних завдань децентралізації сектору освіти є оптимізація освітньої мережі та, як наслідок, забезпечення рівного доступу до якісної середньої освіти всім жителям України. Після закінчення реформування громади зможуть отримати більш широкі повноваження, ресурси і відповідальність, а також збільшитися перелік послуг, які громади можуть надавати на місцях.

Висновки. Поєднавши адміністративну свободу окремих територіальних громад із затвердженою мережевою формою співпраці освітніх закладів, ми можемо сприяти імплементації навчальних і соціальноорієнтованих установ у освітній процес, що дасть можливість зробити великий крок уперед у напрямку реорганізації освітнього процесу та виховання сучасного конкурентоспроможного покоління.

Використана література:

1. Модель навчання та виховання. URL: https://molchanov.io.ua/s2285891/ditinocentrizm_yak_osobistisno-orintovana_model_navchannya_ta_vihovannya.
2. Закон України “Про освіту” від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/term/39658>.
3. Положення про навчально-виховний комплекс “дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад”, “загальноосвітній навчальний заклад – дошкільний навчальний заклад”, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України № 306 від 12 березня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/306-2003-%D0%BF>.
4. Положення про інституційну форму здобуття загальної середньої освіти. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 22 травня 2019 р. за № 547/33518. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0547-19>.
5. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Схвалено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>.

References:

1. Model navchannia ta vyhovannia [The Model of Teaching and Education]. (n.d.). <https://molchanov.io.ua>. URL: https://molchanov.io.ua/s2285891/ditinocentrizm_yak_osobistisno-orintovana_model_navchannya_ta_vihovannya [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy “Pro osvitu” 05.09.2017 № 2145-VIII/ Verkhovna Rada Ukrainy [The Law of Ukraine “On education” 05.09.2017 № 2145-VIII. Verkhovna Rada of Ukraine]. (2017). <https://zakon.rada.gov.ua>. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/term/39658> [in Ukrainian].
3. Polozhennia pro navchalno-vykhovnyi kompleks “doshkilnyi navchalnyi zaklad – zagalnoosvitniy navchalnyi zaklad”, “zagalnoosvitniy navchalnyi zaklad – doshkilnyi navchalnyi zaklad” zatverdzhenyi postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy № 306 vid 12 bereznia 2003 roku [Regulations on foster education complex – “pre-school education institution – general education institution”, “general education institution – pre-school education institution” approved by the Decree of Cabinet of Ministers of Ukraine № 306 from March 12, 2003]. <https://zakon.rada.gov.ua>. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/306-2003-%D0%BF> [in Ukrainian].
4. Polozhennia pro instytutsiynu formu zdobuttia zahalnoi sereдниoi osvity Zareiestrovano v Ministerstvi yustytzii Ukrainy 22 travnia 2019 p. za № 547/33518 [Regulations on institutional form of general secondary education Registered in the Ministry of Justice of Ukraine on May 22, 2019, № 547/33518]. <https://zakon.rada.gov.ua>. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0547-19> [in Ukrainian].
5. Kontseptsiia reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi vlady v Ukraini skhvaleno rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 1 kvitnia 2014 roku № 333-r [The concept of reforming local self-government and territorial government of Ukraine approved by the Order № 333-r of Cabinet of Ministers of Ukraine on April 1, 2014]. <https://zakon.rada.gov.ua>. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p> [in Ukrainian].

Petrovska O. V., Starenkyi R. M. Integration of the capabilities of individual territorial communities and the network form of training for the implementation of project educational trajectories

Nowadays the major problem of education is to find new ways for knowledge acquisition, transformation of teaching methods, and update of educators' methodological base. The rapid increase of the information volumes, technological development of society, constant necessity to update the structure and content of the individual thinking process are decisive factors, when it comes to the necessity to educate an individual with a high level of adaptation. It is difficult to underestimate the impact of effective education and training system on the development of the state that is why all the countries in the world face a problem to search for a modern educational paradigm. The article deals with the substantial analysis of the recent changes to the Ukrainian education system towards the modernization of children secondary education. Also the article suggests an optional way to integrate the educational process in a comprehensive educational institution into the social, cultural and administrative life of the community through the implementation of project educational trajectories. The development of different communication levels between the participants in the educational process plays a significant role in modernization and shaping the value aspect in understanding of cultural globalization trends. The article substantiates the effectiveness of communication between students of different countries, regardless of gender, age and cultural or social life conditions.

Based on the analysis of normative documentation, literary sources and scientific articles on pedagogy, and also guided by the results of personal managerial and pedagogical experience, the authors substantiate the importance of educational complexes' creation by introduction of a network form of training in the conditions of newly created separate territorial communities to enable the development of educational methods for building educational trajectories for schoolchildren. As a result of the practical testing of the scientific assumption, a considerable progress has been made in the formation of modern communicative, digital, linguistic, social and social competences among schoolchildren.

Key words: separate territorial community, network form of training, educational complex, personal educational trajectories, socialization, project activity, personalization of learning.

УДК 37.01

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.74.24>

Polishchuk H. V.

THE IMPACT OF EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE IN EDUCATIONAL SPHERE ON PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS' CONFLICTOLOGICAL COMPETENCE

The paper deals with the definition of the notion "professional preparation of future foreign language teachers" and its constituents (linguistic, psychological-pedagogical and methodical) in the aspect of contemporary European integration of Ukraine. It has been estimated that the notion "readiness for professional activity" is included into the notion "preparation" due to the necessity to point out the result expected from the preparation of the students. Professional preparation of future teachers as a complex pedagogical system is viewed as a whole organization based on connections and interdependence of its components. It has been emphasized that the reform tendencies in professional preparation of foreign language teachers in well-known European countries have to do with the content, forms and methods of teaching; are connected with informatization and technologization of educational sphere, and are characterized by having a link between high and secondary educational establishments. The following three levels in the conflictological preparation of the teachers of foreign language are singled out: theoretical (the formation of interdisciplinary knowledge about the conflict, life values and orientations, moral norms and principles), theoretical applied (skills of using famous strategies and tactics of conflict resolution and formation of skills of handling conflicts in collaborative way), practical (the formation of individual strategy of behavior in conflict situation; the ability to predict and analyze real conflicts). Modern contexts of conflictological preparation of future foreign language teachers have been estimated and analyzed: cross-cultural, communicative and interpersonal. The author's interpretation of the notion "conflictological competence of future foreign language teachers" has been given.

Key words: European integration, professional preparation, readiness for professional activity, conflictological preparation, conflictological competence of future foreign language teachers.

Introduction. Reforms in the system of high education connected with the adoption of such important normative documents as National Strategy of Education development of Ukraine till 2021 (2013), The law of high education (2014), The law of education (2017) presuppose concrete changes in preparation of future teachers and their professional growth. The main aim of modern Ukrainian system of education is the creation of conditions of development and self-realization of a personality in high educational establishments, formation of their basic competences that will help to solve different problems in the future professional activity. Conflictological competence is the part of key competences that is why its development is the priority in the professional growth of future teachers. Thus, the purpose of the study is to systematize the current innovational strategies of education implemented into professional preparation of future foreign language teachers' conflictological competence under the influence of European integration of Ukraine.